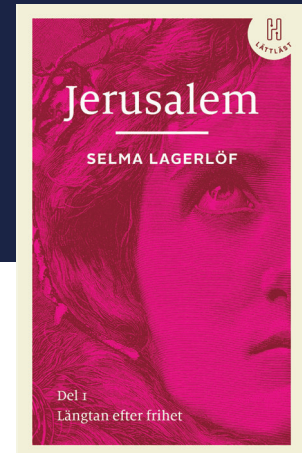

Lärarhandledning

Jerusalem Del 1: Längtan efter frihet

Selma Lagerlöf

Ämne:

Svenska och svenska som andraspråk

Årskurs:

Gymnasiet, komvux grundläggande och gymnasial nivå, SFI

Antal lektioner:

2–12

Om handledningarna:

Till boken *Jerusalem del 1: Längtan efter frihet* finns förutom denna handledning en **elevhandledning**. Elevhandledningen kan eleverna arbeta med på egen hand eller tillsammans med andra. Vill man kan också delar av eller hela elevhandledningen vara grund för ett gemensamt klassarbete med boken.

I denna lärarhandledning presenteras kort boken och författaren. Därefter ges förslag på hur boken kan introduceras, ett förslag på gemensam läsning, olika diskussionsuppgifter och en avslutande sök-vidare-uppgift.

Handledningarna är gjorda av Jenny Edvardsson, www.jennyedvardsson.se.

Förmågor

Svenska gymnasiet/komvux gymnasial nivå

- ▶ Kunskaper om centrala svenska och internationella skönlitterära verk och författarskap samt förmåga att sätta in dessa i ett sammanhang.
- ▶ Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.
- ▶ Förmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av såväl kvinnor som män samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska komvux grundläggande nivå

- ▶ Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- ▶ Läsa och analysera skönlitteratur och sakprosa för olika syften.
- ▶ Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Svenska som andraspråk gymnasiet/komvux gymnasial nivå

- ▶ Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- ▶ Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- ▶ Förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur i skilda former och från olika delar av världen.

Svenska som andraspråk komvux grundläggande nivå

- ▶ Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- ▶ Välja och använda språkliga strategier.
- ▶ Läsa och analysera skönlitteratur och sakprosa för olika syften.
- ▶ Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

SFI

- ▶ Att läsa och skriva svenska.
- ▶ Att tala, samtala, läsa, lyssna och förstå svenska i olika sammanhang.
- ▶ Att anpassa språket till olika mottagare och situationer.

Boken

Boken handlar om Ingmarssönerna. De är en släkt med rika bönder i 1800-talets Dalarna. Alla i byn ser upp till Ingmarssönerna och de är noga med att leva rätt och följa den kristna läran. De ställs dock inför olika prövningar. Prövningarna handlar om kärlek, liv, död och tro.

Handlingen är fiktiv men bygger delvis på verkliga händelser och personer.

Författaren

Selma Lagerlöf (1858-1940) är en Sveriges mest kända författare. I sina romaner och noveller tar hon ofta hjälp av sagor och legender. 1909 tilldelades hon det prestigefyllda Nobelpriset i litteratur.

Inför läsningen

Romanen utspelar sig i ett dåtida Sverige. För att hjälpa eleverna in i handlingen kan det vara bra att presentera dåtidens Dalarna men också det persongalleri som finns i romanen. På sidorna 157-159 presenteras personerna i korthet. Rita upp ett släkträd på tavlan så att eleverna kan se hur de olika karaktärerna hör ihop.

För att introducera romanen och Ingmarssönerna kan man ta hjälp av novellen *Gudsfreden*. I denna presenteras släkten för första gången och flera av de teman och motiv som sedan förekommer i romanen *Jerusalem* återfinns också här. Novellen når man här, litteraturbanken.se/f%C3%B6rfattare/LagerlofS/titlar/OsynligaLankar1933/sida/81/etext.

Högläs novellen för eleverna och diskutera därefter handlingen, karaktärerna, miljön och novellens tema och motiv.

Under läsningen

Arbeta gemensamt med boken i klassen. Läsningen kan genomföras under lektionstid (individuellt, i läsgrupper eller genom högläsning) eller av eleverna hemma. Enas om lässtopp, alltså till vilket datum en viss sida ska vara läst. Inled varje lässtopp på liknande sätt. Fundera tillsammans över de kapitel som ni tidigare läst. Vad handlade de om? Sammanfatta i en gemensam tankekarta. Har eleverna frågor kring det lästa, stanna upp och samtala om dem. Låt därefter eleverna få fundera över vad de tror att kommande kapitel ska handla om. Därefter kan läsningen fortsätta.

Efter läsningen

Diskussionsfrågor

Det finns flera intressanta episoder i romanen. Nedan presenteras några som kan få vara utgångspunkt för diskussioner i smågrupper eller i helklass. De första diskussionsfrågorna rör dock titeln.

Längtan efter frihet

Bokens undertitel är *Längtan efter frihet*.

- ▶ Efter att ha läst boken, tycker du att titeln passar in på handlingen?
- ▶ Vem eller vilka är det som längtar efter frihet?
- ▶ Vilken sorts frihet är det som de längtar efter?
- ▶ Har du någon gång längtat efter frihet?
- ▶ Vad är det då som du önskar dig fri från?

Samtal mellan Ingmar och Brita

Ingmar och Brita samtalar med varandra. Deras samtal låter så här:

”– Ja, det tycker jag. Minns du vad du sa i rätten för tre år sedan? Du sa att du skulle gifta dig med mig om jag började tycka om dig.

– Ja, jag minns.

– Det var då jag började tycka om dig. Det var så stort av dig, att du kunde säga så till mig efter allt jag hade gjort mot dig. Jag blev så kär i dig. Jag har längtat så efter dig.” (sida 22–23)

- ▶ Kan en människa ändras och börja älska någon som hen förr inte alls tyckt om?

Om predikohus

I byn har det byggts ett predikohus. Här brukar skolmästaren predika. Vid en predikan börjar byns invånare ifrågasätta varför inga andra får lov att predika.

”När vi byggde det här huset sa vi att det skulle bli ett fritt predikohus. Detta är ingen kyrka där bara en enda får tala.” (sida 62)

Att predika brukar vara något som förknippas med en präst.

- ▶ Vem bestämmer vilka som har rätt att predika i en kyrka?
- ▶ Tycker du att vem som helst ska få predika?
- ▶ Vad kan en predikan handla om?

Mirakel

Karin är förlamad och har inte kunnat gå på sex månader, men plötsligt händer detta.

”– Gud, hjälp mig! ropade Karin och ställde sig upp.

Hon sprang fram till spisen och ryckte till sig barnet. Hon skakade bort alla glödande gnistor från dotterns kläder. Då insåg Karin vad som hade hänt. Hon stod! Hon gick!”

(sida 91)

- ▶ Tror du att man plötsligt kan ”botas”, så som Karin botas? Kan mirakel ske?

Liv och död

Fru Gordon tänker:

”Det är sant. Det är lätt att dö. Det som är svårt, är att leva.” (sida 116)

- ▶ Vad menar hon?
- ▶ Håller du med henne?

Släkten eller kärleken?

När Karin och Halvor ska resa vill Ingmar ta hand om sin släktgård men den ska auktioneras ut. För att kunna köpa gården ”säljer” sig Ingmar. Han kommer överens med domare Sven Persson om att han ska gifta sig med Svens dotter.

”– Gå hem till Gertrud. Säg till henne att jag har svikit henne. Jag har sålt mig för att få Ingmarsgården. Säg till Gertrud att aldrig mer tänka på mig, bad han med hes röst.”

(sida 138)

- ▶ Tycker du att Ingmar gör rätt?
- ▶ Hur skulle du ha gjort om du varit i hans kläder?
- ▶ Hur tror du att Gertrud känner sig?
- ▶ Är det släkten/släktgården viktigare än kärleken?

Sök vidare

Dalarna grundades en församling som senare flyttade till Jerusalem. Grundaren av församlingen heter Olof Henrik Larsson men får i boken namnet Hellgum. Fartygskollisionen som beskrivs ägde rum i verkligheten men fartyget hette Ville du Havre och inte L'Univers. Fru Gordon som det berättas om fanns i verkligheten men hette Mrs Spafford.

I denna uppgift ska eleverna söka reda på fakta om de verkliga personerna och om skeppet.

1. Fartyget L'Univers.

- a. När sjösattes fartyget?
- b. Vilka sträckor trafikerade det?
- c. Vilket år sjönk det?
- d. Vad hände vid kollisionen som ledde till att fartyget sjönk?

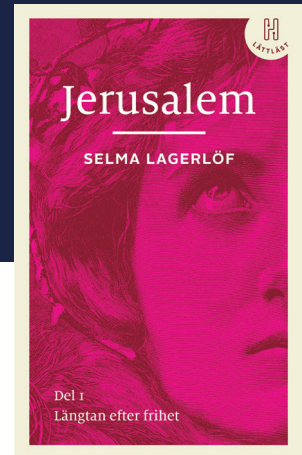
2. Mrs Anna Spafford.

- a. Vem var Mrs Anna Spafford?
- b. När levde hon?
- c. Vad var det som gjorde att hon flyttade till Jerusalem?

3. Olof Henrik Larsson från Nås i Dalarna

- a. När levde han?
- b. Vad är han känd för?
- c. När dog han?

Elevhandledning

Jerusalem Del 1: Längtan efter frihet

Selma Lagerlöf

Boken

Boken bygger delvis på verkliga händelser och personer. Den handlar om släkten Ingmarssönerna. De är rika bönder som lever i 1800-talets Dalarna i Sverige. Alla i byn ser upp till dem. Ingmarssönerna är noga med att leva rätt och följa den kristna läran. Precis som alla andra ställs de inför olika prövningar. Prövningarna handlar om kärlek, liv, död och tro.

Författaren

Selma Lagerlöf (1858-1940) är en Sveriges mest kända författare. Hon har skrivit många böcker. 1909 fick hon Nobelpriset i litteratur.

Textfrågor ?

Här nedan finns frågor till de första tre kapitlen i boken. Som du kommer att märka är en del frågor sådana där du hittar svaren direkt i texten. Andra frågor kräver att du drar slutsatser och läser mellan raderna. Det finns också frågor där du får fundera över hur du själv skulle ha gjort.

Efter de tre kapitlen kommer du själv att få ta fram frågor till boken. Frågorna kan du dela med en klasskompis som får besvara dem.

Kapitel 1: Ingmarssönerna (sida 5–26)

1. Vilken årstid är det?
2. Varför är inte Ingmar Ingmarsson glad?
3. Vem är Brita?
4. Kristendomen har en viktig roll i människornas liv. Hur ser man det i detta kapitel?
5. Gör Ingmar rätt som hämtar Brita vid fängelset? Vad tycker du?

Kapitel 2: Skolmästaren Storms planer (sida 27–32)

1. I vilket landskap utspelar sig berättelsen? Vad vet du om detta landskap?
2. På sidan 31 står det "folket måste skyddas när vargarna kom". Vad betyder detta?
3. Flickan Gertrud säger att hon ska bygga ett Jerusalem (sidan 32). Vad menar hon med det?

Kapitel 3: De såg himlen öppen (sida 33–38)

1. Ingmar, eller Stor-Ingmar som han nu kallas, hjälper några barn. Vad händer då?
2. Vad är en pilgrimsfärd för något?

Egna frågor

Nu är det dags för dig att skapa egna frågor. Dessa kan vara:

- ▶ **Frågor till texten.** Alltså frågor där du kan hitta svaren direkt i texten.
- ▶ **Frågor mellan raderna.** Här måste du dra egna slutsatser och tolka det du läser. Svaret skrivs alltså inte ut i klartext.
- ▶ **Frågor bortom raderna.** Här handlar det om att ställa frågor som gör att du får fundera över hur du själv skulle ha gjort. Du kopplar alltså det som händer i boken till dig själv och din omvärld.

Här kommer exempel på de tre frågetyperna.

- ▶ **Fråga till texten:** Vem är Gertrud?
- ▶ **Fråga mellan raderna:** Kristendomen är viktig för Ingmarssönerna. Hur kan man se det i romanen?
- ▶ **Frågor bortom raderna:** Hur skulle du ha gjort om du varit Ingmar? Skulle du ha hämtat Brita vid fängelset?

Grammatik

1. Vad är ett substantiv?
2. Vad är ett verb?
3. Vad är ett adjektiv?
4. Välj ut en sida från boken och samla substantiv, verb och adjektiv. Skriv in de hittade substantiven, verben och adjektiven i en tabell som den på nästa sida.

Substantiv	Verb	Adjektiv

Skriv om dåtidens samhälle

Genom romanen *Jerusalem* får man en bild av 1800-talets Sverige. Byn var viktig, precis som kyrkan. Vissa hade stora gårdar, andra fick arbeta som dräng eller piga. I denna skrivuppgift ska du ge en bild av dåtidens Sverige. Hur bodde man? Vad åt man? Vilka yrken fanns? Vad trodde man på? Ta hjälp av romanen och samla ledtrådar. Ledtrådarna kan du föra in i en tankekarta. Låt sedan anteckningarna blir en text om dåtidens Sverige. Skriva max 1 sida.

När du skriver din text kan rubriken vara: Dåtidens Sverige.

Texten kan exempelvis inledas med någon av följande meningar:

- ▶ I romanen *Jerusalem* får man en bild av 1800-talets Sverige...
- ▶ Romanen *Jerusalem* skildrar en by i Dalarna i Sverige på 1800-talet...
- ▶ Genom romanen *Jerusalem* får läsaren en bild av hur det var att leva på landet i Sverige under 1800-talet...